

Na nedavnoj konferenciji o upravljanju katastrofama na kojoj sam sudjelovao, jedan od govornika ponudio je sljedeću jednadžbu:

Prijetnja X Ranjivost X Učinak = Rizik

Smatram da ta jednadžba daje iluziju, a ne realnost rizika. Na primjer, provodite procjenu rizika i utvrdite da postoji prijetnja (tj. mogućnost terorističkog napada koristeći ljestvicu od 1 do 10, pri čemu 1 označava vrlo slabu vjerojatnost, a 10 vrlo veliku vjerojatnost). Sada morate utvrditi koliko ste ranjivi na tu prijetnju (tj. pomoću ljestvice od 1 do 10, pri čemu 1 označava „nimalo ranjivi“, a 10 „izrazito ranjivi“). Nakon toga odredite učinak, još jednom pomoću ljestvice od 1 do 10, pri čemu 1 označava nikakav učinak, a 10 izraziti učinak. Izračunate prema gornjoj jednadžbi i dobijete broj. Zatim prelazite na određivanje vjerojatnosti. Utvrdite vjerojatnost pomoću ljestvice od 1 do 10, pri čemu 1 znači vrlo slabu vjerojatnost, a 10 vrlo veliku vjerojatnost. Rezultat je rangiranje rizika. Međutim, u tom postupku ne uzima se u obzir subjektivnost promatrača ili nesigurnost. Nesigurnost bi zapravo imala veću težinu od subjektivnosti promatrača jednostavno zbog svih nepoznanica koje nesigurnost donosi. Stoga bi se jednadžba mogla preoblikovati kako slijedi:

Prijetnja X Ranjivost X Učinak = Rizik (trenutno stanje)

Nesigurnost

Budući da rizik koji smo identificirali nije statičan, s vremenom nesigurnost postaje značajniji faktor od vjerojatnosti, prijetnje, ranjivosti i učinka. Tijekom vremena rizik će se mijenjati, posebice zbog nesigurnosti, nestatične prirode, potencijalnih nenamjernih posljedica itd. Stoga mjera nesigurnosti može biti pozitivan ili negativan broj koji se proteže do beskonačnosti. Procjena rizika na temelju vjerojatnosti realizacije sama po sebi predstavlja rizičnu odluku.

Potreba za paritetom rizika

Paritet rizika je balansiranje resursa na spram rizika. Identificirate rizik i potom balansirate resurse koje raspoređujete kao zaštitu protiv realizacije (pojave) rizika. Taj se postupak provodi za sve rizike koje identificirate i radi se o stalnom procesu alokacije resursa radi zaštite od rizika na temelju očekivanja u pogledu realizacije rizika te brzine, učinka i otpornosti na realizaciju rizika. Nakon što to učinite možete trajno procjenjivati koje je resurse potrebno prerasporediti kao odgovor na rizik. Može se raditi o kratkoročnom ili dugoročnom procesu. Glavna pojava je u tome da paritet rizika predstavlja balansiranje resursa temeljeno na procjeni realizacije rizika.

Paritet rizika nije statičan jer rizik nije statičan. Kada kažem da rizik nije statičan, želim reći da kada identificirate rizik i poduzmete radnju za njegovo ublažavanje, rizik se mijenja u odnosu na vašu radnju. Rizik se može povećati ili smanjiti, ali se mijenja zbog poduzete mјere. Zapravo stvarate novi oblik rizika koji morate procijeniti imajući u vidu vašu mјeru ublažavanja prvotnog rizika. To može postati dosta složeno jer će i drugi mijenjati stanje rizika poduzimanjem mјera zaštite protiv rizika. Mreža u kojoj vaša organizacija djeluje reagira na mјere poduzete kao odgovor na rizik (tj. „lanac vrijednosti“ – kupci, dobavljači itd.),

a to dovodi do nestatičnog rizika.

Kao dobar primjer možemo navesti, recimo, kupnju 100 dionica. Imate rizik da će dionicama pasti vrijednost (negativni rizik); možete odlučiti prodati opciju opoziva kako biste kompenzirali negativni rizik ili izdati stop nalog kako biste sveli gubitak na najmanju mjeru. U osnovi, promijenili ste rizik (nestatični). Opcija opoziva stvara i novi rizik; to je rizik da će vam dionice biti opozvane ako premašte izvršnu cijenu. To će ograničiti vašu dobit do dionica (pozitivan rizik). U svakom slučaju, izmjenili ste rizik i on je postao nestatičan zbog vaših postupaka i/ili postupaka drugih unutar i izvan vaše mreže. Tu dolazimo do nesvrstanog rizika, što je rizik na koji utječe nelinearna reakcija.

Smatram da je „relevantnost“ vrlo važna riječ što se tiče ključnih pokazatelja rizika (KPR). Možete imati opsežan popis pokazatelja, ali ako oni nisu relevantni za organizaciju i njen poslovanje, ne donose gotovo nikakva poboljšanja u smislu upravljanja rizicima. S obzirom na to, moramo razmotriti nelinearnost i ne-transparentnost u pogledu mogućih potешkoća s utvrđivanjem „relevantnosti“.

Zaključak

Tradicionalni pristupi kontinuitetu poslovanja, oporavku od katastrofa, upravljanju krizama, reagiranju na izvanredne situacije i

konceptima kao što je zapovijedanje u incidentnim situacijama, nacionalni sustav upravljanja incidentnim situacijama i sl. nalaze se na, možemo reći, dosad nepoznatom terenu te možda nisu dovoljno učinkoviti u rješavanju rizika s kojima se danas suočavamo. Nesigurnost je priroda rizika, stoga projekcija rizika u smislu vjerojatnosti njegove realizacije može donijeti samo ograničenu kratkoročnu vrijednost. Osim toga, velik dio našeg planiranja je reakcijski, motiviran medijskim napuhavanjem te izrazito popraćenim događajima ograničenog vijeka (npr. epidemija ebole te posljedični porast planiranja i nesigurnosti). Trebamo se odmaknuti i od čisto taktičkog planiranja, odnosno reagiranja na najnoviji događaj. Dinamika prijetnji mijenja se, dovodeći do veće nesigurnosti, a ne manje; to zahtijeva pristup planiranju u kojem su integrirani taktičko, operativno i strateško planiranje, gdje su planiranje kontinuiteta, postupanja u izvanrednim situacijama, krizama, katastrofama i nepredviđenim slučajevima kombinirani u integriran proces. Za uspjeh svake organizacije u današnjem užurbanom, globalno povezanim poslovnom okruženju potrebno je imati sposobnost identificiranja i procjene rizika te smanjenja rizika nesigurnosti. Kada se u obzir uzmu upravljanje (vođenje i odlučivanje), planiranje, poslovanje, logistika, komunikacije, financije, administracija, infrastruktura (unutarju i vanjsku), reputacija, vanjski odnosi i ostala povezana pitanja, vidljiv je značajan utjecaj na šest područja koja smatram ključima za organizacije – strategija (ciljevi), koncept poslovanja, organizacijska struktura, upravljanje resursima, temeljne kompetencije i pragmatično vođenje (na svim razinama uz jedinstveno shvaćanje terminologije).

Živimo u svijetu punom posljedica. Odluke moramo donositi uz najveću moguću količinu dostupnih informacija, imajući na umu da sve odluke imaju mane zbog naše nemogućnosti da znamo sve – nesigurnosti. Trebamo uočiti kako naše nesavršene odluke stvaraju kontekst za nesavršene procjene rizika, prijetnji, opasnosti i ranjivosti te dovode do nesavršenih planova koji rezultiraju nesavršenim sposobnostima za učinkovito djelovanje. Ako promijenimo naše misaone procese iz jurnjave za simptomima i zanemarivanja posljedica u prepoznavanje ograničenja odlučivanja u uvjetima nesigurnosti, možda ćemo uvidjeti da odluke koje donosimo imaju više pozitivnih nego negativnih rizika. ■

Prijevod by Sinonim prijevod